СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 103. Джерзі Ситі, Н. Дж., пятниця, 3-го травня 1940. | No. 103. Jersey City, N. J., Friday, May 3, 1940. VOL. XLVIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. "Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

АМЕРИКАНСЬКЕ МОРЕПЛАВСТВО НА СЕРЕДЗЕМНІМ МОРІ

ВАШИНГТОН. — У департаменті стейту підсекретар Сомнер Велес заявив, що покищо нема точних звідомлень американського амбасадора Вилйема Филипса з Риму про його розмови з Мусолінієм, тому департамент не може зробити якоїсь публичної заяви. На запити, чи американські кораблі будуть далі їздити на Середземне море, Велес сказав, що в тому відношенні нема ніяких змін. У департаменті стейту зробив візиту англійський амбасадор Лотієн. У звязку з тим у політичних колах передумують, чи часом він не говорив з американським урядом про можливість уникання американських кораблів Середземного моря, в ціли бльокади Італії.

ВІДГОМІН ПРОПОЗИЦІЇ „СХОПЛЕННЯ ҐІТЛЄРА".

ВАШИНГТОН. — Департамент стейту, у звязку з пропозицією президента інституції Карнеґія в Пітсбурґу, Чорча, щоб за міліон долярів схопити Ґітлєра, легко натякнув, що Америка є невтральною країною і таких пропозицій не можна ставити. Позатим ця пропозиція викликала серед американців ріжне враження: деякі люди взяли це гумористично, інші були тим обурені. Обурення виринуло в конґресі. Деякі конґресмени говорили, що того роду пропозиції є підбурюванням Америки до війни. Конґресмен Гемилтон Фиш сказав, що тепер націсти готові поставити подібну, хоч може меншу ціну, на схоплення Рузвелта, а що американці на це скажуть? Німецька амбасада у Вашинґтоні назвала цю пропозицію несмачним жартом, який міг бути зроблений на „першого квітня", а не на першого травня. Подібне враження викликала ця вістка в самій Німеччині. Амбасада натякнула, що з цього приводу не буде робити ніяких диплльоматичних протестів.

ФРАНЦУЗЬКИЙ КОРАБЕЛЬ ІДЕ ДО ЕВРОПИ.

НЮ ЙОРК. — Французький великий особовий корабель „Іль де Франс", що від вибуху війни стояв захований в американськім порті, тепер іде до Европи, щоб узяти участь у війні. Його перемальовано на „военно-сіро" і наладовано ріжними военними причандалами, зокрема певною скількістю бомбових літаків.

ВЕЛИКА ЧЕРВОНА „ПАРАДА".

НЮ ЙОРК. — З нагоди робітничого свята „першого травня" влаштували американські червоні велику параду в Ню Йорку. Але ця парада тепер була далеко менша від попередніх. Зарядчики паради кажуть, що було сто тисяч осіб. Поліція каже, що було 25—30 тисяч. На написах, які несли люди в поході, було підкреслено, що червоним під цю пору треба за всяку ціну миру. Вони найгостріше таврували Англію, Францію й інші держави за війну, але ні словечком не згадували, тим менше не таврували, Совети за їх напад на Фінляндію, па західньо-українські землі, або на малі прибалтійські держави.

ВІДПОВІДЬ МЕКСИКА.

МЕКСИКО СИТІ. — Мексиканський уряд вручив американському амбасадорові Деніелсові відповідь на пропозицію Америки полагодити справу конфіскати американських копалень нафти в Мексику. Та відповідь є відмовна. В ній говориться, що Мексико не згодиться на посередництво американського уряду, а можливо згодилосяб на якусь безсторонну міжнародню комісію.

ЕДІСОН ПРО ВАРТІСТЬ ФЛЬОТИ.

ВАШИНГТОН. — Секретар военної фльоти, Едісон, заявив, що війна в Норвеґії доказала, що літаки мають хвилеву перевагу над кораблями, але на дальшу мету таки кораблі стають основою морської сили і їх літаки не переможуть. Але теперішні военні кораблі, казав Едісон, мусять дістати ще додаткові охорони зверху перед бомбами літаків. Супроти цього він поробив уже старання, щоб американські военні кораблі ту зверхню охорону без проволоки дістали.

ВИЗОВ ЯПОНСЬКІЙ ФЛЬОТІ.

ВАШИНГТОН. — Секретар Едісон на адресу Японії сказав, що хай вона докаже, що вістки, начебто вона будувала 8 до 12 величезних нових военних кораблів, є неправдиві. Хай вона розкрие тайни своїх корабельних будов, а те саме зробить Америка.

ВАГА КОНТРОЛІ МІНЕРАЛАМИ.

НЮ ЙОРК. — Професор Чарлз Кенет Літ, знавець мінеральних справ, сказав, що контроля мінералів з боку демократичних країв дасть їм можливість остаточно накинути на світ свою волю і забезпечити мир.

ЛЯ ҐВАРДІЯ НА ЗАСТУПНИКА ПРЕЗИДЕНТА

НЮ ЙОРК. — У колах, що стоять близько посадника Ля Ґвардії, говорять, що він приняв би номінацію на заступника президента, колиб котрась із політичних партій хотіла його іменувати. Він не задумує в 1941 році ще раз кандидувати на посадника Ню Йорку.

ЩЕ НЕ ЗАБОРОНЕНО

Піймав поліцай у Рокі Мавнт, Норт Каролайна, автомобіліста, що їхав хідником, задержав його й став йому писати візвання до суду за нарушення закону. Автомобіліст спитався його, на основі якого закону він тягне його до суду. Поліцай витягнув текст закону про їзду автом, картkував у ньому про їзду хідником і знайшов лише постанову, що не вільно двом візкам для немовлят їхати поруч себе хідником. Мусів пустити автомобіліста.

РАДИТЬ ВЕРТАТИСЬ ДО СТАРОЇ СТРАВИ

Перед конґресом Американської Академії для Фізичної Медицини виступив один лікар з рефератом, у котрім радив лікарям закликати своїх пацієнтів вертатися до давніх страв. Він доказував, що відживлювання населення в Америці в роках 1750 до 1850 було багато здоровше, ніж опісля, коли люди перестали дбати за здоровість поживи а більше за приємність для піднебіння.

ЗАХОРОНА УСТРИЦЬ СТАРА

Шікаґовський музей Філдса відкрив, що ще в 1375 році був виданий в Англії закон про захорону устриць, котрий забороняв ловити молоді устриці в усіх місяцях у році з винятком травня.

ДОМАГАЮТЬСЯ СУДУ НА КОНҐРЕСМЕНА

Стейтова прокураторія в Огайо домагається поставлення на суд конґресмена Майкела Кервина за те, що, мовляв, він старався дістати жертву на політичну кампанію від двох почтмайстрів. Коли проти нього заприсяжено варант, Кервин зявився в суд, заперечив вину й зложив кавцію в сумі 2,000 долярів.

ЮНІЯ ПІЗВАНА ЗА СТРАЙКОВЕ НАСИЛЬСТВО

У повітовому суді в Гвайт Плейнс, у стейті Ню Йорк, відбулася перша розправа, в котрій робітниця, як пошкодована сторона, позивала робітничу юнію за ушкодження підчас страйку.

Позовниця, що внесла позов за 25,000 долярів, заявила, що підчас страйку в фабриці „Рошел Ковт Ко." в Мармаронеку, Ню Йорк, на неї напала агентка робітничої юнії, побила її й накопала, завдаючи їй поважне тілесне ушкодження. Позовниця позивала юнію на тій основі, що виновниця допустилася свого вчинку підчас своєї праці для юнії.

Присяжні судді узнали юнію відповідальною й признали позовниці $10,000 відшкодування.

45-БІЛІОНОВИЙ МОРҐЕДЖ НА ДОМІ

Коли вичислювач перепису прийшов до пані Клайн у Толідо, Огайо, і спитався, чи вона має морґедж на домі, вона заявила, що має: 45 біліонів долярів. Як це можливо? Пані Клайн сказала, що це можливо: вона має на думці національний довг Америки.

Вичислювач перепису не хотів такої відповіди записати, кажучи, що це відмова відповіди. Він віднісся зо справою до вищого урядника. Цей теж не приняв відповіди. Та пані Клайн і її чоловік обставали при своїй відповіді й готові піти зо справою навіть до суду.

НОВИЙ ЗАСІБ КОНСЕРВАЦІЇ РИБИ

За обчисленнями бюра рибоаовлі, підприємства для заморожування риби законсервували в цей спосіб у 1939 році 183 міліони фунтів риби. Вартість тої риби виносить понад 13 міліонів долярів.

Зо статистики попередніх років видно, що промисл заморожування риби з кожним роком зростає.

ЮГОСЛАВІЯ ДАЛІ ЗБРОЇТЬСЯ

БІЛГОРОД. — Хоч справжньої небезпеки надіються в Югославії доперва в осени, то вже тепер готується край до оборони, покликуючи новобранців в числі 90,000. Таким чином Югославія має готових пів міліона жовнірів.

ВІДГРОЖУЄТЬСЯ

ЕСЕН (Німеччина). — Націстичний провідник Рудольф Гес заявив робітникам фабрики Крупа, що Німеччина непоборна та що вона будує стільки літаків, повзів і гармат, скільки їх виставляють алїянти.

З ПОВІТРЯ ВИДНО, ЧОГО НЕ ВИДНО З ЗЕМЛІ

Учитель історії в Технольоґічній Колеґії в стейті Тексас відкрив підчас своїх полетів понад ріжними околицями стейту, що з літаків видно старі індіянські й худобячі стежки, котрих майже зовсім не бачать люди, що через них переходять по землі.

Він каже, що стежки індіян є надзвичайно прості, а худобячі плаї йдуть за контурами землі.

НОВИЙ ЛІК НА СЕРЦЕ

У журналі Американського Медичного Союзу подано висліди розслідів над облекшуванням серцевих болів при помочі звичайної маски для вдихування кисня. Коли недужому дається цей кисень у сильно згущенім стані, болі серця устають.

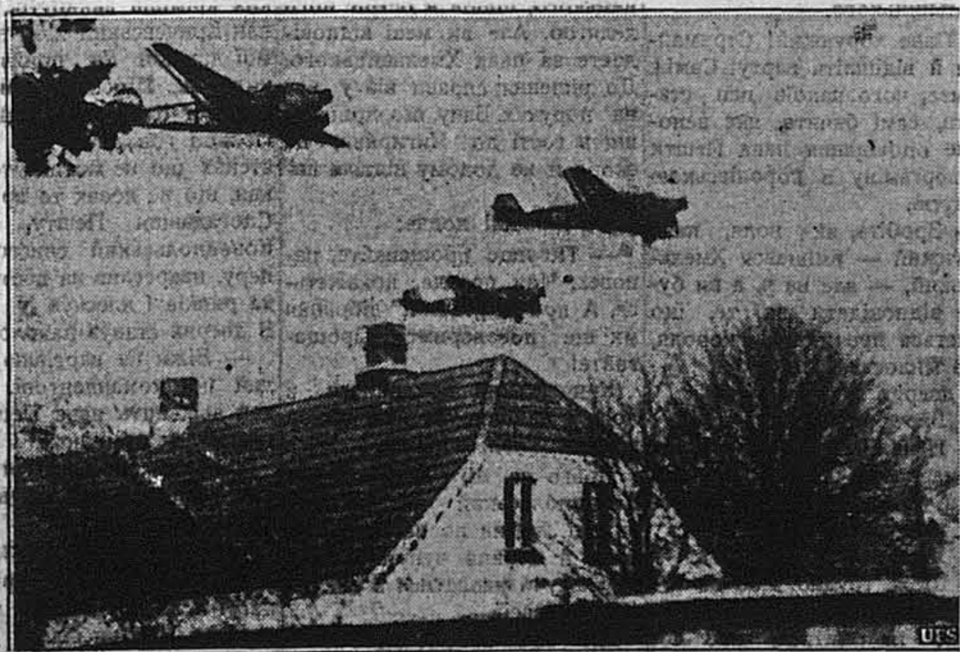
АТЛЕТОВІ ВТЯЛИ НОГУ

У шпиталі в Карлайл, Па., ампутовано праву ногу відомому колеґіяльному атлетові Томасові Гонтові. Він зломав собі ногу підчас високого скоку. Від зломання почалося зараження, на яке не було іншої ради, поза ампутацію.

У минулому році серед подібних обставин утратив ногу Доналд Геринґ, відомий футболіст Принстонського університету.

НЕ БУДУТЬ БОМБАРДУВАТИ РИМУ ЧЕРЕЗ ВАТИКАН.

РИМ. — Не буде бомбардування Риму на випадок, колиб Італія дала себе втягнути у світову війну, А не буде тому, щоб не наразити на бомбардування Ватикан. На таке погодились усі держави, що втягнені у війну.

БУЗЬКИ ПРИЛЕТІЛИ.
Німецька світлина з появи німецьких літаків над Данією.

ІТАЛІЯ НЕ ПІДЕ ДО ВІЙНИ, ПРИНАЙМНІ ТЕПЕР

РИМ. — Премієр Мусоліні приняв на авдієнції американського амбасадора Вилйема Филипса, якому заручив, що Італія не змінила своєї політики у звязку з европейською війною. Це значить, що вона остається далі невтральною. Американський амбасадор хотів знати певно, яке є становище Італії, бо від цього залежна між іншим і дальша корабельна комунікація між Італією і Злученими Державами. Та що не заноситься під тим оглядом на зміну, видно між іншим і по тім, що з Італії виїхали до Америки два італійські кораблі з дорогоцінними старинними творами штуки. Та проте відкликання британських торговельних кораблів з Середземного моря, як і оминання цього моря такими кораблями у будуччині є в Римі загадкою не тільки для італійців і чужих диплльоматів, але також новиною і для самої британської амбасади. Принаймні так цю справу розуміють американські кореспонденти.

ЗЛЕ Є, ХОЧ НІЧОГО ПЕВНОГО НЕ ЗНАТИ.

ЛОНДОН. — З британських военних комунікатів, ні з преси не можна виробити собі образу того, що діється в Норвеґії. Усе те є оповите тайною. Кажуть, що це навмисно так робиться, бо цього вимагає военна тактика. Та ніхто не дурить себе тим, що в Норвеґії британцям не повелось та що треба бути приготованим на дуже болючі новини, себто на довгі списи погиблих там жовнірів.

ПРИЙДЕ ДО ГОСТРОЇ КРИТИКИ.

ЛОНДОН. — Британському премієрові прийдеться переживати гірку годину, коли буде вияснювати военне положення в Норвеґії. Уже тепер підносяться голоси, що до Норвеґії вислано молодих, невправлених жовнірів, коли німці мають там самі найкращі сили. Кажуть далі, що атакування пристані Тронджем не наступило в самому початку тому, що Винстон Чорчіл боявся, що це могло бути получене з утратою британських панцирників.

БОРОТЬБА В КАТЕҐАТІ.

СТОКГОЛЬМ.— Іде нова боротьба в Катеґаті між британською і німецькою фльотою. Чути гарматні стріли і видно летунські налети.

ПЕРЕМАГАЮТЬ ТІ, ЩО Є ЗА ВІЙНУ.

ЛОНДОН. — У Ґлезґові вибрано послом до парляменту консерватиста Т. Д. Ґолбрейта, що побив величезною більшістю робітничого посла, який заявився проти війни.

ПРОТИ ГЕНДЕРСОНА.

ЛОНДОН. — До Канади і Злучених Держав вибирається в цілях пропаґанди сер Невил Гендерсон, бувший британський амбасадор до Німеччини. В парляменті опозиція заявилася за те, щоб він не виступав в урядовім характері. Казала, що він був невдачником у Німеччині. І тому, чим менше він буде говорити, тим краще для справи.

ГОТОВІ ДО ОБОРОНИ.

СТОКГОЛЬМ. — Четвертина населення столиці, себто коло 150,000 людей, зібралася з нагоди Першого Травня в Ґердет Філд, щоб солідарно заманіфестувати готовість шведів боронити незалежність і невтральність свого краю. Підкреслено, що шведи це від віків славні борці. А також поставлено вимогу до преси, щоб не писала нічого такого, що моглоб спричинити конфлікт, чи дати притоку до якоїсь провокації.

ТИХЕ СВЯТКУВАННЯ.

БЕРЛІН. — У противенстві до минулих літ не було на Першого Травня парад і вивішування прапорів. У Відні націстичний комісар Біркель викупив місця у всіх театрах і роздав білєти між робітників.

НІЧОГО ПРОТИ ФАШИСТІВ.

МОСКВА. — На першотравневій маніфестації було до півтора міліона робітників, що несли плякати з тисячами ріжних написів, які виявляли совєтську політику і совєтські здобутки на ріжних ділянках. Не було тим разом тільки одного: ні одного плякату і ні одного клича, зверненого проти фашистів. Позатим нарада мала наскрізь військовий характер, як і давніми роками. Йшло військо, ряди за рядами, повзи, гармати і т. п. Як новість виставлено на показ нові моделі літаків.

ПРОТИ „АМЕРИКАНСЬКОЇ БУРЖУАЗІЇ".

МОСКВА. — Злучені Держави готуються до скорої участи у світовій війні. Вони ждуть, щоб інші держави виснажили свої сили, щоби потім лекше з війни скористати, себто скористати з нового поділу світу. Так думає „американська буржуазія" згідно з тим, що говорив у Москві в день 1. травня Юрій Дімітроф, ґенеральний секретар Комінтерну.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 11 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order. За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ПЕРШИЙ ТРАВНЯ

Цьогорічний 1. травня являється лише дрібним фрагментом з давнього свята робітників, котре заініціовано як демонстрацію інтернаціональної солідарности пролетарів. Лише в кількох краях світу його святковано, начеб зазначуючи вже цим самим, що з цеї задуманої демонстрації інтернаціональної солідарности майже нічого не лишилося.

Лише в одній державі святковано це свято з усею офіціяльною помпою: це в совєтській Росії. Як доносять каблеграми „Асошіейтид Прес", совєтська Росія робила цього року надзвичайні приготування до цього свята. Перштравневі паради в Москві мали цього року перевищити все, що досі в парадах большевики виставили. До Москви стягнено на параду цілі армії війська. Півтора міліона робітників взяли участь у поході. Приготовили очевидно цілий ліс парадних прапорів з портретами Сталіна, а багато з них були такі великі, що заслонили входи до державних будинків. Три дні опісля будуть радіові мегафони ревіти свою „кеновану" музику для „розвеселення" юрби.

Як вступ до цих парад цей труп, що зветься комуністичним інтернаціоналом, діставши від московського уряду підшкірного заприскнення, видав до світу перштравневий маніфест, у котрому накидується на „соціялістичних реакційних провідників промислових юній", що, мовляв, зраджують робітників на спілку з капіталістами. Цей заклик певно поставить перед світом питання: Що властиво представляє собою московська першотравнева парада? Чи справді є вона святом інтернаціональної солідарности робітників?

Приявність російської армії, яка щойно вернулася з Фінляндії й Західної України, не лишить у цій справі певно найменшого сумніву. Ніякий політичний реаліст не може посудьжувати цю армію за бажання визволити: не це було її ціллю, а загарбання ще дальших земель під панування Росії. Парада в Москві це святкування московського націоналізму й російського монархізму.

Були там на параді певно й представники свіжо „визволеної" Західної України. Приїхали, бож їм дали даром білєти на залізничий переїзд і на прожиток у готелі. Будуть їм віватувати. Та чи скажуть ці делегати щиро почування українського селянина й робітника Західної України під новим визвольником? Чи скажуть вони, як почувається галицький малоземельний і безземельний селянин, що все мріяв про те, якби то добути більше землі, коли тепер визвольники забирають і його землю на державу, а його, затверділого індивідуаліста, переміняють у державно форналя?

Московський уряд може фабрикувати собі паради, бо він на це має силу, але світу цею парадою він не обдурить.

З ПРИВОДУ ОДНИХ РОКОВИН

(КАРПАТСЬКА ТРАГЕДІЯ).

В березні 1939 року в Карпатську Україну прийшло мадярське військо. Невелика горстка українських січовиків пішла в нерівний бій проти численного й озброєного противника. Чеське військо під проводом ґен. Прхали, що мало відвагу розстрілювати безборонних українських січовиків у Хусті, панічно втекло перед мадярами за Карпати і віддало зброю полякам. Радісно зідхнули польські політики в Варшаві: знищено українську небезпеку, вирвано корінь зла за Карпатами, не буде України! Треба пригадати, що **не так Мадярщина, як Польща (мін. Бек) домагалася прилучення Карпатської України до мадярської корони святого Степана.** Бож по суті — Угорщина може жити й без Карпатської України. Противу української держави мадяри не мали нічого, наприклад 1919 року, коли навязали були приязні відносини з урядом Західньої України в Станиславові. Мадярська держава має поважний спір з Румунією за своїх мадярів, що опинилися під румунською владою в Семигороді, але справа Карпатської України не була для Будапешту дуже пекуча. Був мадярський плян використати Карпатську Україну для зосередження війська, щоб ударити з півночі на Семигород (Трансильванію). Але, здається, проти мадярсько-румунської війни виступив Берлін і Рим, і мадяри мусіли відкликати маси свого війська з Карпатської України. Не мадярам була страшна Карпатська Україна, а страшна вона була для Москви й Варшави. В такому вирі міжнародньої політики Карпатська Україна була лише картою в руках грачів. Мадяри своїм звірським поведенням з українським населенням на Карпатах дістали подяку від поляків та московських большевиків. Поляки подарували були мадярському війську повз, а Москва радо відновила дипльоматичні зносини з Мадярщиною, перервані через прилучення Мадярщини до пакту проти Комінтерну.

Як сказано, Карпатська Україна впала через несприятливі міжнародні відносини. Можемо тепер так чи інакше оцінювати політику карпатсько-української влади, хвалити чи гудити, та все це річ другорядна: бо **доля Карпатської України була припечатана більшими силами,** і хочби політика карпатської влади була найдевальніша, всеодно в несприятливій міжнародній кон'юнктурі Карпатська Україна булаб упала жертвою чужих порахунків. Чи це стверждення реальної твердої і жорстокої дійсности можна назвати песимізмом? Ані трохи. Залишім на боці закордонні справи і подивімся на внутрішні наслідки національної революції в Карпатській Україні. Недовго, ледве пів року була українська влада за Карпатами. Тяжко її навіть назвати українською, бо майже цілий апарат був іще в руках чеських. Проте голос українській із Хусту було чути по всій Карпатській Україні і далеко за Карпатами над Бугом, Бугом, Дністром і Дніпром, Доном і Кубанню!

За пів року Карпатська Україна могла виявити свою волю, як земля українська. Зникло здеморалізоване москвофільство, пробудилася національна свідомість і в найглухіших закутках цієї найдальше на захід висуненої української території.

Чи має силу Мадярщина повернути колесо історії назад? Чи може Будапешт знищити українську національну свідомість на Карпатах? Про безповоротне минуле греки казали, що навіть всемогучі боги не можуть зробити небувшим те, що вже сталося. **Шість місяців вільного українського слова і діла в Карпатській Україні лишили такий глибокий слід у народній памяті, як, приміром, доба Хмельницького в історії Украіни Наддніпрянської.** Не треба на це доказів: чи може забути недавнє минуле українець на Карпатах, коли порівнює теперішню мадярську владу зо своєю українською?

Маємо перед очима лист від 15-літнього школяра з Карпатської України. Він пише:

„У нас цього року дуже студено, але зате, як старі люди віщують, чекаємо теплого літа. Кажуть, що небо буде чисте, ніколи не буде дождити, лиш все гріти, то тому буде **синє,** а жито **жовте,** красно достигле".

Так „Езоповою мовою" висловлює свою надію молодь Карпатської України... Не будуть марні її надії, бо українська революція збудила нарід за Карпатами, і ніяка сила ворожа не може тої свідомости знищити.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

МОДЕРНА ТУРЕЧЧИНА

Тому двацять років, коли Туреччина перестала існувати як імперія, по великій прогрі у світовій війні, у проводі турецького народу знайшовся Мустафа Кемаль, великий вожд Ататурк. Від того часу починається т. зв. модернізація Туреччини.

Хто хоче розуміти теперішню Туреччину, мусить мати на увазі, що вже навіки пропала та Туреччина, в якій султан держав своїх синів у замкненій клітці, мордував своїх братаничів, держав гареми жінок та коханок, а над краєм панував в імені Аллаха. Щезли теж славні гареми, фези (турецькі шапки), пропав орієнтальний блеск.

Нова Туреччина є республикою, що має 18,000,000 населення та територію, яка щодо величини рівняється, менш більш, німецькій державі в 1940 році. Хоч Туречину прозивали диктаторською державою, головно за Мустафи Кемаля, проте в турецькій конституції в арт. І. сказано виразно, що турецька держава є республикою. Як Мустафа Кемаль так його наслідник, Ісмет Іноню, хоч володіли та володіють по „диктаторськи", то проте, як пишеться в американському журналі „Лайф", обидва вони не гірші демократи від Олександра Гемілтона та Томи Джеферсона.

Найбільша заслуга Мустафи Кемаля полягає в тому, що він надав Туреччині вигляд модерної держави та звязав її з західньо-європейською цивілізацією. Згідно з вдачею музулманів, які люблять мати сильних провідників, Ататурк був диктатором, одначе він не переставав розбуджувати в них ініціятиву. Хотів, щоб модерні турки вчилися в першу чергу самі собі помагати. Можливо, що він та його товариші мали навіть більшу інтелігенцію ніж диктатори Німеччини, Італії та Росії.

Крім 18 міліонів турків, що замешкують властиву Туреччину, їх є ще 15 міліонів у СССР та більше як 3,000,000 розкинених по цілому Близькому Сході. Турок чи туркиня, або по їхньому „меґмет" і „фатма", працюють у фабриці чи на полі поруч себе. Вони є горді зо своєї нової столиці Анкари, ненавидять стару Туреччину та боготворять померлого Мустафу Кемаля.

Туреччина перейшла основну революцію на всіх ділянках життя: національний, релігійний, соціяльний, політичний та культурний. Революція 1922 р. висунула на чоло турецького народу молодих людей, котрі доконали справжніх чудес зо своїм народом.

В 1920 р. коло 90% турків були анальфабетами. За той час неграмотність спала до 70%. Мустафа Кемаль впровадив латинську азбуку, а скасував стару, арабську. Сміло та з відвагою впровадив такі міжнародні слова як „отомобіль, електрік, тельґраф, телефон, бензін, макіна (машина), фізік, мюзік, ар (арт-штука), спор, парті, демокразі, зінема, фото, ґазет, паспорт, і т. п. Інтеліґентні турки мусять безнастанно ходити з кишеньковими словниками! В кожному селі будують школу, в якій навчання є безплатне та обовязкове.

Турки, подібно як китайці, мають „дуже старинну цивілізацію. Прадіди турків, фриґійці, фенікійці й інші, положили сильні основи старинної цивілізації, яку потім в тисячних роках турки, що прибули з Азії, приняли за свою.

По упадку Риму турки панували над цілою тодішньою Азією, що простягалася від Каспійського моря до Японського. В 13-му столітті почали вони будувати велику імперію, завойовуючи Україну й північну Африку, дійшовши аж під мури Відня.

Найбільше труднощів мав Мустафа Кемаль з музулманською релігією, бо майже 97% його громадян були визнавцями ісламу. Він відділив церкву від держави, скасував т. зв. ордени дервішів (щось у роді ісламських монахів), впровадив як обовязковий европейський капелюх, примусив кожного турка мати друге імя (досі того не було) і воював з ріжними релігійними забобонами. Та його наслідник, Ісмет Іноню, є дуже релігійним чоловіком. І тим здобуває собі великі симпатії, бо турки є назагал дуже релігійні.

Турецька армія є модерною армією. У світовій війні турки під проводом німців відбили англійців та французів від Дарданелів. По війні, коли греки напали на Анатолію, турецький жовнір під проводом Ататурка показав, як добре він рішений платити за волю. Узброєння турків — ріжне. Подібне до того, яке мали поляки й інші менші народи. Військо носить французькі шоломи, німецькі кріси (Крупа), а також французького виробу. Серед літаків можна знайти англійські Бленгайми, американські Мартінси, німецькі Генкельси та італійські Савой - Маршеті. На випадок війни Туреччина може змобілізувати 1,300,000 людей.

А тепер іще залишається одно міжнародне питання: Що зробить Туреччина, коли теперішній конфлікт перекинеться на Балкан? Вона має англійські гарантії, й на випадок, коли Росія заатакувалаб Туреччину, англійська фльота вплилаб на Чорне море. Одначе московські літаки можуть бомбардувати Туреччину здовж і поперек. Туреччина не має таких лісів як Фінляндія, а для війська це не дуже вигідно. Зате турки, підержані аліянтами, можуть легко знищити Совєтам нафтову руру, що лучить міста Баку та Батум. Ось і тому ця округа на Кавказі, коло міста Ерзерум, є пильно бережена зарівно турками як і москалями.

Модерна Туреччина жде на воєнні події на Близькому Сході. Як кожна інша менша держава, вона не хоче воювати. Але нападена, буде битися з упертістю та завзяттям.

З КРУТІЙСТВ ЕВРОПЕЙСЬКОЇ ПОЛІТИКИ

Недавно вернувся з Европи монтреальський алдерман Джан Кері. Поїхав він до Франції, щоб вступити до французької армії, в якій служив у попередній війні. Не принято його до військової служби з огляду на його слабий зір. Перед поворотом до Канади алдерман Кері обїхав цілу низку европейських країв, а вернувшись до Монтреалу, мав доклад про враження з вівдутої подорожи.

Казав, що не треба себе дурити, що уряди в Франції і Британії в теперішнім своїм складі під проводом Даладіє і Чеймберлина є демократичні. В дійсності за словами Кері, є вони дуже реакційні, найреакційніші з тих, які колинебудь мали владу в тих краях. Кері прийшов до переконання зо своєї обсервації европейських відносин, що належалоб отверто признатися до того, що теперішня війна ведеться „за самозбереження, за охорону Британської Імперії і її традиційної форми управи, як також її економічної системи.

Він твердив, що хоч насильства й агресія Гітлера розпочалися ще в 1933 р., то проте британський уряд не лише був далекий від того, щоб заявити, що за ці злочини і агресії повинен бути знищений націстівський режим, але, що більше, дав цьому режимові йому потрібне попертя.

Головний закид британського уряду проти націстівського не лежить, на думку Кері, в жорстокостях його минувшини, а в тому, що він не дописав, коли йшло про співпрацю з Чеймберлином „у будучині.

Дальше говорив Кері, що націстівський режим, як це тепер отверто признається, одержав дозвіл на відбудову могучої німецької мілітарної машини, котра перестала існувати в 1918 р., бо британські провідники повірили часто повторюваним запевненням Гітлера, що озброєна Німеччина буде тараном (розбиваючем) большевизму й авангардом нападу на Совєтський Союз. Остороги проти омани того погляду іґноровано. В 1938 р. стало вже аж надто очевидним, що націвська потуга, котрій дали дозвіл на здобуття домінуючого становища в середущій Европі, обернеться скорше проти Британської Імперії як проти Совєтського Союзу. У нєвтральних европейських краях питали Кері: „Якщо ви справді хочете розгромити Гітлера, то чому Чеймберлин є ще далі премієром?"

Кері твердив, що він переконався, що уряди Даладіє і Чеймберлина хотіли вести „дійсну війну з Совєтським Союзом. На гадку алдермана Кері, ця війна мала би бути чомусь „злочинним божевіллям", бо мабуть Кері, як багато англо-саксонців, вірить у непобориму силу Совєтів. Він теж заявляв, що проти його поглядів не висунено жадних протидоказів, які моглиб вплинути на зміну його погляду у тій справі.

Монтреальський англійський щоденник зве доклад алд. Кері „злобною пропаґандою" й охотою звернення на себе публичної уваги, без огляду на те, якими це станеться середниками.

ВЯЧЕСЛАВ БУДЗИНОВСЬКИЙ
НЕБІЖЧИК ХОДИТЬ
Історичне оповідання
про цікаві шляхетські й купецькі інтриги з часів, коли історична Польща правила Україною, а турки правильно нищили її на грабіжі.
ЦІНА 75 ЦЕНТІВ.
"SVOBODA"
81-83 GRAND STREET,
P. O. BOX 346
JERSEY CITY, N. J.

Микола Голубець.

ЖОВТІ ВОДИ

Історичний роман.

(35)

Хмельницький глянув довкола. Побачивши Пешту, скипів, але стримався й стояв непорушно, жducи, поки гетьманич зачне розмови.

— Пане сотнику! Тут на вас пан Пешта реляції має.

— Слухаю!

— Каже, що ви задумали козацьку гармату на море випровадити, щоб з татарами пактувати, бунт хлопства проти панів підготовляєте... Це правда?

— Чи тільки про це донесла вашій милости та собака? Як на нікчемність пана Пешти, то трохи замало...

— Я вас питаю, пане сотнику, чи це правда...

— А я вас питаю, пане хорунжий, на чие доручення заїхав пан Чаплинський мій хутір, у чих пивницях захован пограблене в мене добро, на чию совість впаде кров моєї ні в чому невинної дитини?

Гетьманич скипів.

— Це друга справа, а перша це та, про яку я вас питаю.

— Ні, ваша милість! Перша це моя тяжка кривда, а друга, це вигадки таких собак, як оця.

— Пане сотнику, я вас арештую! — скипів гетьманич і плеснув у долоні.

— Воля ваша... — відповів Хмельницький і, відпінявши шаблю, подав її Кричевському, Кричевський кинувся до гетьманича.

— Пане хорунжий, що робите?

— Те, що слід, пане полковнику.

На порозі зявився чура.

— Поклич сюди вартових!

— Пане хорунжий, стримайтеся!

Хмельницький добув зза пазухи пергаміновий пакет.

— Пане хорунжий! Чи маю їти в острог разом з цим перґаміном?

— Що це? — здивувався гетьманич і глянув на пакет, припечатаний королівською печаттю.

— Це, пане хофунжий, мій пакт з татарами...

Кричевський вибіг попереду Хмельницького.

— Пане хорунжий! Стримайтеся й відішліть варту! Саміж бачите, чого накоїв пан староста, самі бачите, яке неподібне оповідання пана Пешти до перґаміну з королівською печаттю.

— Зробіть, як воля, пане хорунжий — вмішався Хмельницький, — але не я, а ви будете відповідати за те, що станеться проти волі короля, його милости...

В дверях зявився чура:

— Варта прийшла.

— Пане Пешта — звернувся гетьманич до Пешти — поки це та те, відпочиньте в острозі, а там уже побачимо...

— Як це, мене в острiг?

— Щож, трудно. Або ви говорите правду й тоді вам старостою належиться, або ви брешете й тоді ваше місце в острозі. На всякий випадок, поки вам дадуть староство, попробуєте острога. Виходьте!

Пешта поплентався до дверей, мов побитий пес.

— Пане полковнику! — звернувся гетьманич до Кричевського — бачите, що вас слухаю. Замісць пана Хмельницького, пішов в острiг його делятор. Але ви мені відповідаєте за пана Хмельницького. До рішення справи він у вас на порукаx. Бачу, що, приїхавши в гості до Чигирина, не скоро й не додому відтіля вийду.

По хвилині додав:

— Поміщо прощавайте, панове. Чия правда, покажеться, а про ці „таємні" зібрання ми ще поговоримо. Прощавайте!

Кричевський поклонився в пояс і вийшов. За ним пішов мовчки Хмельницький.

Довго не міг заспокоїтися Конецпольський по їхньому виході. Ходив по кабінеті, тер чоло й мервив чуприну, ніяк не можучи визнатися в тій цілій катавасії.

Що Чаплинський падкий на наживу й інтриґант, знав не від сьогодня; що Пешта нікчемник і запроданець, розумів, але хіба ні Пешта ні Чаплинський не зважилисяб на таке обвинувачення Хмельницького, якби щось таки в тому степовому буряні не пищало, ставало йому чимраз дочевидніше. Мало того, що Хмельницькому стільки важких кріминів закинуто, але й пан Кричевський хіба не з самої дружби та приязні так кидався... Щось у тому є, а що, Бог один знає. Недаром у Польщі говорять, що в тих степах що не могила то вульхан, що не козак то зрадник... Спогадавши Пешту, вхопив Конецпольський свисток паперу, накреслив на ньому кілька рядків і плеснув у долоні. В дверях станув пахолок.

— Біжи на вартівню й віддай це комендантові. Зараз хай звільнить пана Пешту, бо трапилася помилка.

Хлопець побіг, гетьманич сів у кріслі й віддихнув з полекшею:

— Одної кривди менше...

Втім справа тихо скрипнули двері й на порозі, мов привид зявився Чаплинський.

— Свят, свят! — зжахнувся гетьманич. — А ви відкіля тут знову взялися? (Д. буде).

НА РІЖНІ ТЕМИ

„НАШІ".

Хвалиться один американський військовий знавець, що придумані в Америці воєнні винаходи грають велику ролю в европейській війні та доказузують там свою досконалість.

Цікаві часи: бються держави на території невоюючих і бються знаряддям, придуманим невоюючими.

НЕ МАЮТЬ ЗАКИДІВ?

Британське міністерство праці подає, що на 312,912 осіб покликаних недавно до військової служби, знайшлося лише 3,838 осіб, що противляться військовій службі з мотивів совісти.

Каже міністерство, що це найнижчий процент цього роду людей, який досі був у якійнебудь англійській рекрутації.

Очевидно, не можна додуматися, що це так англійська совість отупіла: це певно вплив протилетничих алярмів. Навіть людина з дуже утонченими совісними закидами проти участи в війні може змінити свої погляди, коли почує над собою гук ворожих летничих моторів.

ПУБЛИЧНА ОПІНІЯ.

Американський Інститут Публичної Опінії розпитував серед людей: чи була Німеччина оправдана заняти Данію?

Лише 7 осіб на кожну сотку заявили, що це їх не цікавить. З інших на кожну сотку 7 заявили, що Німеччина була оправдана, а 93 заявили, що не була.

Коли людей спиталися: чи треба американцям іти за це у війну проти Німеччини, несповна 4% заявилися за війну, понад 96% заявилися проти воювання.

Отже американське становище в справі Данії зводиться до становища: ми є проти німецької інвазії Данії, але ми не думаємо за неї воювати.

ЛЯЧНИЙ КРАЙ.

Каже польський ґенерал Галер, що за останніх десять століть у Польщі ще ніколи стан не був такий злий, як він є тепер.

Страшні слова про Польщу, бо, як відомо, за останніх десять століть стан Польщі не був ніколи світлий. Були світлі хвилі для шляхти, але для нешляхти ніколи не були.

МУСОЛІНІ ВИМУШУЄ?

Московська газета „Труд" каже, що Італія зовсім не думає вступати до війни по боці Німеччини, а тільки старається вимусити від воюючих сторін якнайбільше уступок.

Звідки Росія так це знає? Невже по собі?

ГУВЕР, СЛАВНО!

Герберт Гувер, бувший президент Злучених Держав, нині дуже діяльний у польськім комітеті допомоги, сказав у своїй промові останньої неділі:

„Позвольте мені сказати ще раз, що утиск є одною з тих сил, що відроджує угнетених і нищить угнітачів".

Часописи виразно підчеркнули, що Гувер не згадував поіменно, котрі саме держави він мав на думці.

Не згадував, бо держався засади: в домі повішеного не говориться про смерть. Якби був згадав, то безсторонні слухачі могли легко подумати, що він міг мати на думці саму Польщу.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Звіти про вибір делеґатів на Конґрес Американських Українців просимо подавати дуже коротко.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

АМСТЕРДАМ, Н. Й.

Вибрано делеґатів.

В неділю, 21. квітня, відбулися збори місцевих організацій і парохії в справі вибору делеґатів на Конґрес Американських Українців. Зборами проводив гром. І. Бабак, секретарював гром. Осип Базарницький. Громада стала на становищі, що в теперішню пору треба українцям „громадою обух сталить" та що треба, щоб як малі так і великі орґанізації працювали спільно й у згоді. Делеґатами на Конґрес вибрано громадянку Анастасію Макаровську, діяльну місцеву голову У. З. Х., а Українська Молодеча Ліґа вибрала діяльного члена гром. Володимира Метулинського.

—o—

АЛЕНТАВН, ПА.

Збори в справі делеґатів на Конґрес.

Дня 7. квітня зібралися місцеві товариства й парохія на наради в справі Конґресу Американських Українців. Усі врадувалися, що ми нарешті зрозуміли, що нам треба йти разом і числити на власні сили. Наради відкрив гром. Микола Гнат, предсідник парохії. Секретарював гром. Іван Маркович. По дискусії вибрано таких делеґатів на Конґрес у Вашингтоні: Павла Лаґоцького, Захарія Гуцайлюка і Марію Турчин. Згадані мають заступати всі місцеві братства, товариства, сестрицтва, Громадянський Клюб і парохію.

—o—

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Травневі паради.

Американсько - Український відділ Ветеранів у Філядельфії заповідає „Меморіел Парейд", що відбудеться в суботу 25. травня. Зачнеться в 2. годині пополудні з 20 вулиці й Парквей. Гром. І. Сарчинський запрошує в імені ветеранського відділу все громадянство до громадної участи. Друга парада буде 30. травня і зачнеться в годині 11.30 в „Сіти Лайн", звідки піде до Українського Цвинтаря.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

WILKES-BARRE, PA. The St. John Baptist Society, Branch 223, will hold their meeting Sunday, May 5, 1940, at the Ukrainian St. Peter & Paul Church Hall, 667 N. River St., W-A, Pa. The Pres. Mr. John Choley urges that all members attend the monthly meeting for important matters will be discussed. The Fin. Secty, urges, that all dues be paid up-to-date or the members will be suspended. — John Hrececin, Rec. Scty.

СИРАКЮЗ, Н. Й. Збори Укр. Тов. Січ, від. 39., котрі мали відбутися 12. мая, з важних причин відбудуться в провідну неділю, 5. травня, в годині 3. пополудні, в У. Н. Домі. На цих зборах буде вибір делеґата на Конґрес й інші справи. Всі члени обовязково на ці збори мають явитися начас. Рівнож будеться приниматн нових членів до Тов. і до У. Н. Союзу. — А. Гайдук, предс.; І. Лесюк, фін. секр.; А. Кудлик, кас.; І. Каменюк, рек. секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Місячний мітинґ Бр. св. Василія, від. 168., відбудеться в неділю, 5. травня, в годині 3. сполудня, в гали У. Н. Дому, 760 Стейт Стріт. Проситься прибути начас, бо є важні справи до вирішення, як дальший тяг зо статутом. Повідомляємо вас, чесні члени, щоби прибули всі на мітинґ і дістанете свою дивіденду, котру ми отримали з головної організації У. Н. Союзу, щоб по можности можна справу обробити начас, щоб уряд не носився з чеками по 2 або і по 3 місяці. — Гр. Дячишин, предс.; Гр. Бабин, кас.; П. Моник, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. Місячні збори Тов. ім. Вітовського, від. 301., відбудуться в неділю, 5. травня, в год. 12:30 зараз по Службі Божій, на гали 1944 В. Ірі ул. Проситься всіх тих членів, що довгують до Товариства, нехай вирівняють свої вкладки. Подається до відома всім членам, що вже Союз виплатив дивіденди й чеки вже є в секретаря. Проситься членів прийти на збори і забрати собі чеки, най чеки не лежать у секретаря. — І. Медзяк, предс.; К. Гавлічинський, кас.; М. Горний, секр.

ЛЕҐЕНДИ ГІР

Появилася збірка віршів: С. Верес (псевдонім) — Легенди гір. На правах рукопису. Рік видання 1939.

Ця збірка в цілості присвячена траґедії Карпатської України.

У вступнім вірші до своєї книги С. Верес дає ріжнобарвний мальовничий образ Карпатської України:

Від хвиль Лаборцевих до Петросу й Говерлі,
Де Чорногорський кряж, мов на сторожі, став,
Держави юної кордони розпростерлись
По килимах лісів і полонинських трав.

Там веться з ватер дим і тужно на трембіті
Блукає в далину землі моєї спів,
На срібних вересах іграє вільний вітер,
Дзвенить на гранях скель і котить млу з верхів.

Там папороть цвіте, чудна, як пера пави,
У бердах, де трощить ялиці гнівний грім
І вуйко бродить там за медом золотавим
В джмелиному гнізді, липкім і запашнім.

Там Довбуш проходив, що волю ніс у тайстрі,
Опришківських пісень там чути ще луну
У глушині борів, де поночі чугайстер
Вже нявку розірвав у сиглах неодну.

Долини і верхи, ліси і пасовиська,
Така мала й вузька країна верховин:
Але тісна була всіх велетнів колиска —
Тим дужче вибила потому широчінь.

В однім з дальших віршів знаходимо гостро викреслену постать молодого січовика, оборонця Карпатської України перед мадярським наїзником:

На узбіччі стрімкім, край лісу
Дивувалась смерека струнка,
Що повстала тінь ще стрункіша
Молодого січовика.

Над ним прапори, як крила,
І ремінь через плече:
Молода непокірна сила —
Не піддасться і не втече!

Оніміли слухають гори,
Як плаями, долинами йдуть,
Як несуть крізь верхи і звори
Українській землі салют.

Бій, героїчний бій наших середньошкільників в околицях Севлюша автор оспівує в ряді дзвінких металевих строф:

Сухо лунає за вистрілом вистріл.
Хтож це так ворога стрів?
Хустські і севлюські це ґімназисти,
Ґвардія перших бойців;

До протинаступу знов перейшовши,
Шлях загороджує в ряд,
Але, прорвашись на полозах повзів,
Ворог у плечі вдаря.

Пальці на кольбах, як крига, замерзли,
Лава все ближче густа;
Міста відбитого втретє не вдержить
Юних ґвардійців чота.

Ґвардія вбік, відгризаючись, рветься
В смерті залізнім кругу.
З сотні найперших. лишилося десять,
Решта упала в снігу.

Оборону Карпатської України в гірських околицях поет змальовує виразно накресленими рисами:

Стинається гололеддю
На дорогах ворожа руда,
На смереках шишки гонведів
Сердитий вітер гойда;

І несеться він далі, грізний,
Сніговіями люто мчить
І волочить що дня наїзник
За собою багряний слід.

Де не стане, йому напроти
Хижа бардка і певний кріс,
Налітають на ворога чоти,
Як лявіна злітає вниз.

Так за кожну ялицю, за камінь:
— Вороже, заплати!
— Лиш по наших тілах над нами
Тобі уперед пройти.

Карпатську країну поет представляє в образі раненого, добитого мадярами на полі бою бійця:

Лежиш на білім полі бою,
Останній крикнувши бійцям,
І щідить слиною їдкою
На тебе важкозбройний хам.

На крик ніхто з чужих не встане,
Ніхто не прийде помогти
І пеш побілдлими устами
Страшну жорстокість самоти.

Та жалю не проси у світу,
Лежи, змагаючись, сама,
Хай серце кригою граніту
Скує безжалісна зима:

Хай лиш невитліла надія
Несе свій вимріяний міт,
Аж ще в лютіших сніговіях
Осліпиш, випроставшись, світ.

В останнім, завершуючім цю книгу, вірші автор заповідає майбутню пімсту за теперішність:

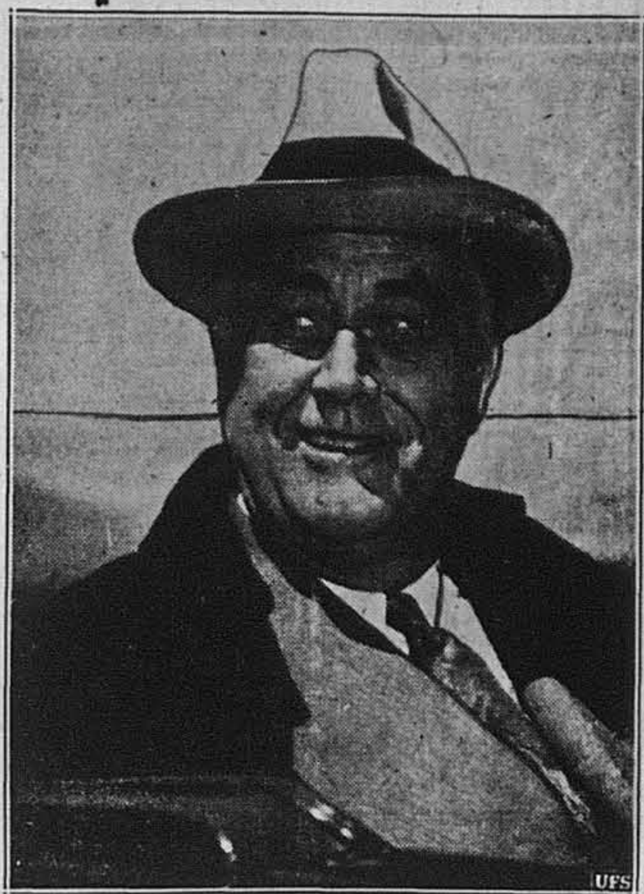
Полягали на бойовищі
Покосом густих отав,
Та виростуть діти нові ще,
Як квіття із буйних трав.

Не поможе удруге зрада,
— Не сподійся і не чекай! —
Кровю синів Арпада
Зчервоніє Тиса й Дунай.

Над зотлілою пуштою встане
Лиховісної бурі туман...
Віддаси нам, святий Степане,
Корону свою у дань;

Та не викупиш, ні не збавиш, —
Упаде твій народ з плачем,
І закриєш у загравах ржавих
Від жаху своє лице.

Цією своєю невеличкою збіркою — властиво одним циклем ліричних поезій, присвячених героїчному упадкові Карпатської України, автор здобув собі певне тривке місце в сучасній войовничій українській ліриці. — („Пробоєм").

ПРЕЗИДЕНТ ПО ПОВОРОТІ З ФЕРІЙ У ДЖОРДЖІЇ.

З ДНЯ

ЛЮДИ І ЗАСАДИ.

В редакційній статті „Н. Й. Таймсу" з 27. квітня ц. р. говориться про те, як відомий американський фінансіст Вендел Вилкі, що його в останніх часах ріжні політичні кола форсують на президентського кандидата, дякує своїм звеличникам за комплімент, але водночас заявляє, що він більше зацікавлений у тім, щоб здобути загальну піддержку для тих засад, у які він вірить, ніж у своїх особистих можливостях добитись високого уряду.

Не йде тут про ті його засади і переконання. Вони можуть бути правильні, або помилкові. Йде про те, що Вендел Вилкі має переконання, вірить у них сильно і сповнення їх ставить вище понад свою власну особу та карієру.

ПЕРЕДУМОВА.

Таке становище повинен займати кожний справжній провідник. Він повинен мати виразні, скристалізовані погляди на ріжні суспільні справи, головно на такі, в яких хоче займати провідну ролю. Мусить вірити в ті свої переконання, мусить стало їх придержуватись і не міняти, хіба під напором дійсних, очевидних причин. А найголовніше — ті переконання і засади повинні бути в нього важніші від його власної особи. Фактично „провідник" це подумане поняття, це цілість ідей і переконань, які чоловік собою уявляє. Тіло чоловіка це тільки конечний додаток, який ті ідеї конкретизує.

Справжній провідник повинен загалові вияснювати ті свої ідеї і переконання і для них здобувати прихильників, а не для себе самого. Прихильність загалу до своїх ідей, він повинен ставити як передумову та основу свого провідництва. Так, як це робить Вендел Вилкі. А не свої тілесні прикмети, не усміхи, не гладку поведінку, тим більше не спекулянство повинно лягати в основу чийогось провідництва.

ПІДХІД ЗАГАЛУ.

В подібний спосіб повинен підходити до своїх провідників загал. Правда, особистий чар провідника, його приємна особистість, його чемна, приятельська поведінка були все важним чинником, що притягає маси. Цілком усувати той чинник неможливо й непотрібно. Всетаки загал, кожний громадянин якоїсь суспільности, мусить бачну увагу звертати не лише на особу, але й на переконання свого провідника; які ті перконання, чи вони взагалі є. Піддержку даному провідникові кожний громадянин повинен давати на основі тих переконань. Інакше повстає ризико, що до проводу можуть дірватись люди, які можуть бути гарні в особистій поведінці, апе невідповідні в своїх провідних завданнях.

ПРОВІРКА ІДЕЙ.

Саме ми грішимо часто тим, що мало провіряємо ідеї і переконання наших провідників, даємо їм піддержку не на основі їх ідей, тільки на основі того, як вони до нас на коридорі заговорять. Також мало цікавимось опісля тим, що провідники роблять та не порівнюємо зробленого з попередньо сказаним.

Зрозуміло, що кожний провідник деколи помиляється. Проникнути важні будучі справи і сказати, як вони будуть складатись, дуже тяжко. Один може мати таку думку, другий іншу. Нераз малесенька якась стебелинка перехилює біг подій в один, чи другий бік і заважує на тім, хто добре вгадав будучність, а хто помилився. Кидати каменем на своїх провідників за те, що вони в чімсь помилялись, нерозумно. Всетаки добре булоб держати реєстр думок і передбачень своїх провідників, щоби переконатись, чи їх помилка була того роду, що її можна простити, чи того роду, що простити не можна, бо кожний, хто мав дрібку глузду, міг її передбачити.

РЕЄСТРИ ПРОВІДНИКІВ.

Домагаючись виразних провідних думок, а опісля провіряючи ті думки, ми тим змусимо наших провідників добре застановлятись над тим, що вони говорять. У той спосіб далі ми матимемо мірило, при помочі якого зможемо доброго провідника як слід нагородити, а лихого покарати.

Те, що ми легко забуваємо минулість наших провідників, фатально відбивається на цілім нашім суспільнім житті. Зчинити якийсь безпотрібний „файт", знищити якусь добру суспільну інституцію — можна в нас без найменшої якоїсь кари з боку загалу. Промине кілька місяців, а руїнника знов приймають з отвертими раменами, начеб він ніколи нічим не провинився, а навпаки, своєю руїнницькою роботою зробив суспільності якусь спеціяльну прислугу.

Слухаючи наших старших еміґрантів, які в часі минулої війни перебували в Америці і бачили неодно розбиття, не одно руїнництво, хочеться запитати: А чи бодай одного з тих руїнників потягнено до відповідальности? Ні, руїнників не покарано. Їм ні волос не спав з голови. Руїнництво, видно, в нас поплатний бизнес.

ДЛЯ РОЗРИВКИ Й ЗАБАВИ

I.

212 ГАРНИХ ШТУК ДО ЗАБАВИ 212

УКРАЇНСЬКИЙ ШТУКАР

книжка до забави й вивчення гарних й задивляючих штук

ЦІНА 30 ЦЕНТІВ

II.

НАЙКРАЩІ ЗАГАДКИ І ЗАБАВКИ

— для —

СТАРИК І МОЛОДИХ

ЦІНА 20 ЦЕНТІВ

ЗА ОБІ 50 ЦЕНТІВ.

Замовляйте:

"SVOBODA,"
81-83 GRAND STREET,
P. O. Box 346
JERSEY CITY, N. J.

РАК, ЩО НОСИТЬ ЛЯМПУ

Дуже глибоко в морі зовсім темно. Світло йде в глибини морські на кількасот сяжнів, не глибше. А треба знати, що море в багатьох місцях має навіть і по кілька кільометрів глибини. А тому, що в глибинах морських страшенно тисне тягар води, і ще тому, що там темно, риби та інші морські тварини не можуть там жити. Та навіть і під двома кільометрами води трапляються дивні роди риби або раків. От, наприклад, на дні морськім під двома кільометрами води живе рак, якого називають ракомпустинником. От як радять собі ці раки морських глибин: кожний носить на собі маленьку морську ростинку-анемон, що світить. Така ростина приросла до ракової шкаралупки. Та як то сталося, що рачокпустинник навчився послугуватися світловим анемоном як лямпкою, тяжко додуматися. І, як показується, то й світловий анемон вдоволений із своєї дружби з раком, — бож рак возить її по морському дні, і так вона може лекше живитись. Отак уміють собі радити з біди навіть і морські тваринки та ростинки.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

НАДЗВИЧАЙНА ІСТОРИЧНА ФІЛЬМА

ТРАҐЕДІЯ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

буде висвітлюватися:

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ., ROKY THEATRE, ПЯТНИЦЯ, 3. ТРАВНЯ 1940., лише раз від год. 9:30 веч.

БРИДЖПОРТ, КОН., STRAND PALACE, 960 East Main St., СУБОТА, 4. ТРАВНЯ, вечірне предст. початок у 10. год. веч. і в ПОНЕДІЛОК, 6. ТРАВНЯ, від. 2. год. спол. до пізної ночі.

НЮ ГЕЙВЕН, КОН., PLAZA THEATRE, 52 Congress Ave., СЕРЕДА, 8. ТРАВНЯ, від. 12. год. попол. до пізної ночі.

АНСОНІЯ, КОН., TREMONT THEATRE, 398 Main St., ЧЕТВЕР, 9. ТРАВНЯ, від. 2. год. спол. до пізної ночі.

ГАРТФОРД, КОН., NEW CROWN THEATRE, 358 Main St., у ПЯТНИЦЮ, 10. ТРАВНЯ, і в СУБОТУ, 11. ТРАВНЯ, кожного дня від 9. год. веч.

БРУКЛИН, НЮ ЙОРК, УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ ДІМ, 216 Ґренд Стр., НЕДІЛЯ, 12. ТРАВНЯ. від. 2. год. спол.

ПОЗІР! РОЧЕСТЕР, Н. Й.

ПАРОХІЯ СВ. ЙОСАФАТА ВЛАШТОВУЄ

С—В—Я—Ч—Е—Н—Е

В НЕДІЛЮ, 5. ТРАВНЯ (MAY 5, 1940)

НА НОВІЙ САЛІ, В 3. ГОД. Р. М. — ВСТУП 50 ц.

Комітет запрошує українців з міста й околиці і ручить, що Шановних Гостей вдоволить вповні так, як попередними роками.

УВАГА! РОЧЕСТЕР, Н. Й., І ОКОЛИЦІ! УВАГА!

ЗАХОДОМ ХОРУ ПРИ УКР. НАРОД. ДОМІ

:——::——: устроюється :——::——:

ВЕЛИЧАВИЙ БАЛЬ

В СУБОТУ, 4. ТРАВНЯ (MAY 4, 1940)

в УКРАЇНСЬКІМ НАРОДНІМ ДОМІ,
831 JOSEPH AVENUE, ROCHESTER, N. Y.

в годині 8. вечером.

Хор запрошує українців і українок рочестерських і з околиць численно прибути на отсей перший баль. Музика під проводом М. Юркова. — Вступ 25¢. Комітет.

Захороніть Ваше ФУТРО
В БЕЗПЕЧНІМ ХОЛОДНІМ ПЕРЕХОВКУ (COLD STORAGE VAULTS) МИХАЙЛА ТУРАНСЬКОГО

Недалеко вже літня пора і з нею небезпека для Вашого футра. Загрожує йому в літі горячо і можуть знищити його молі.

Пришліть Ваше футро на літо до окремого холодного переховку, де воно безпечне від молів, спеки, огню, крадіжи і всякої шкоди.

До переховання в Михайла Туранського варто прислати футро навіть з дальших околиць, зпоза Ню Йорку. Можна висилати „Експрес Колект". Ми оплачуємо кошти пересилки.

Присилаючи футро дайте знати, чи бажаєте яких поправок або перерібки. Маємо всі нові фасони на 1940 рік і можете з них вибрати. Напишемо Вам, скільки буде коштувати по наших спеціяльних літних цінах.

Коли думаєте про те, що робити з Вашим футром, ми радо і безплатно даємо пораду.

MICHAEL TURANSKY
Manufacturing Furrier

Bet. 29 & 30 Sts. 16th floor — 350 — 7th Ave., NEW YORK, N. Y. — LAckawanna 4-0973

Hours: from 9 A. M. to 6 P. M. Saturday till 3 P. M.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ.

ОЛИФАНТ, ПА.

Організаційні збори.

Дня 20. квітня ц. р. відбулись організаційні збори всіх відділів У. Н. Союзу нашої місцевости.

Головний радний О. Заноточний відкрив збори, і в коротких словах пояснив присутнім, у якій справі їх скликано на нинішні збори. Він покликав головного організатора, п. В. Загаевича, до слова. П. В. Загаевич виголосив двогодинний реферат, у якім дуже докладно і переконливо, дійсними фактами, представив, яка велика фінансова інституція є У. Н. Союз, навіть у порівнянні до старих американських інституцій, котрі мають дуже багато членів, але процентово до резерв стоять слабше від У. Н. Союзу. П. Загаевич дальше пояснив, що наш Батько Союз не лише дає матеріяльну поміч свому членству. Він також помагає загальній українській народній роботі, тут і за океаном, на рідній землі. Дальше заявив, що ми повинні гордими бути, що є така організація як наш У. Н. Союз, до котрого ми всі повинні належати.

Опісля були висказані ріжні гадки, і присутні прийшли до того висновку, що як усюди, так і в Олифанті має завязатися організаційний комітет, до котрого ввійшли: С. Маркевич, предсідник; Е. Костик, заступник предс.; А. Тарас, секр.; Г. Хомик, заст. секр.; С. Чеконський, касієр; контрольори: П. Саламаха, Н. Полянський і Н. Добрянський. Також припоручено, щоби в цім році зробити загальну прогульку для Союзовців.

Вкінці подякувано головному організаторові за його труд і відспіванням „Не пора" закінчено збори.

Г. Костик, П. Саламаха,
секретарі.

Велика українська письменниця, що писала під прибраним чоловічим йменням як

МАРКО ВОВЧОК

свої славні оповідання про долю жінки й кріпаків, написала теж низку історичних оповідань, з котрих найславніше „МАРУСЯ", котре видано під наголовком

КОЗАЦЬКА ДОЧКА

щоби відріжнити від відомої повісти Квітки-Основяненка під тим самим наголовком.

Це оповідання малює козацькі часи на Україні після смерти гетьмана Богдана Хмельницького. Це історія козацької дочки й могутнього запорожця на історичній основі часів Петра Дорошенка.

Оповідання появилося було вперше в російськім перекладі й нашло собі в тій мові кілька накладів. По українськи появилося вперше в 1904. році й від того часу не сходило з лісти найбільше популярних книжок українського читача. Це оповідання стало теж одною з найбільше популярних книжок в Европі. Перерібку його на французьку мову зладив знайомий і приятель Марка Вовчка Етцель, що підписувався прибраним йменням Сталь. Крім кількадесятьох французьких видань перекладено це оповідання й на інші европейські мови (наприклад німецьку й італійську).

ЦІНА **50** ЦЕНТІВ.

"SVOBODA"
81-83 GRAND STREET,
P. O. BOX 346,
JERSEY CITY, N. J.

МОЖЛИВО ХОДИТИ ПО ВОГНІ

Є на світі дуже легковірні люди, але є й такі, що майже до всього ставляться з недовірям. Та наукові дослідники так вишколені, що на все хочуть доказу. Для таких то вчених дослід було заряджено 1935 р. в Лондоні, щоб вони наочно переконалися, що можливо ходити по розжарених до червоности вугликах без ушкодження ніг. На площі викопано дві мілкі заглибини: кожна з них мала по 4 метри поздовж, 2 метри вширшки і 8 цалів заглибшки. Насипано в ті заглибини жаріючого вугля. І по тім вуглю з заглибинах пройшовся босими ногами два рази 30-літній йог з Індії, Куда Букс. До цього приглядалися члени Ради для Психічних Дослідів Лондонського університету. Колиж оглянули лікарі ноги Букса, то показалося, що вони були зовсім неушкоджені. Тоді спробували показати таку саму штуку два присутні англійські журналісти. Ступили по жарких вугликах два кроки, і вискочили з попеченими ногами...

Таких осіб, що можуть ходити по вогні без ушкодження, є в Індії та по інших азійських країнах багато. Та чому вогонь не шкодить їм, навіть найбільші европейські та американські вчені не знають іще, як це пояснити. Знають вони тільки одно, що такі особи, що можуть ходити по вогні без шкоди для себе, вміють у якийсь спосіб відповідно думкою зробити своє тіло відпорним проти вогню або холоду. Взагалі люди старих цивілізацій Азії знають більше про силу думки й таємні сили тіла, як учені Европи й Америки.

КОМАХИ, ЩО СВІТЯТЬ

Всі ми вже бачили, як у темну літню ніч тут то там блискають маленькі вогники. Часом такий вогник побачимо й на ростинці. Найчастіше такі вогники бачимо на початку липня, коли бувають дуже теплі та парні ночі. От тому й зложилося між людьми повіря, що то папороть цвіте в саму північ під Івана Хрестителя, чи то Івана Купала.

То блискають святоіванські жучки. Вони мають на задній частині тулубця такі прилади, що витворюють світло. Тільки самчики літають. І самчики теж блискають серед ночи. Самички сидять собі на ростинках, бо не можуть літати, але ще сильніщі „лямпочки" мають, як самчики. А по теплих країнах є такі великі святоіванські жучки, що при їх світлі можна й книжку читати в ночі! От, наприклад, мексиканські індіяни чіпають собі таких жучків-світляків до ніг, коли йдуть кудись уночі, то не потрібно їм і ліхтарень. А часом то й прикрашують собі волосся світляками, замісць діямантів.

Колиб і людина навчилася виробляти собі світло в подібний спосіб, як жучки-світляки, то не булоб потрібно ані нафтових ані електричних лямп. Та ба! і наукові дослідники напевно ще не знають, як саме жучки-світляки своє світло виробляють.

В середу, 24. квітня 1940 р., померла в Вілкс-Бері, Па., по тяжкій і довгій недузі членкиня Бр. св. О. Николая, від. 99. У. Н. Союзу,

ТЕКЛЯ (Козачиха) ЛЕСЬКІВ.

Покійна родилася дня 8. січня 1896. року в місті Мости Великі, повіт Жовква, Галичина, Україна. Оставила в жалю і смутку мужа Миколу й троє дітей: Анну, Василя й Степана.

Похорон відбувся в понеділок, 29. квітня, в год. 10. рано. Українська греко-катол. парохія ще не мала такого похорону, щоби було так багато народу, чужинців і українців, на похоронній Службі Божій в церкві, як було на похороні Покійної.

Спочивай, дорога Сестро, нехай Вашингтонська земля буде Тобі пером!

Петро Герман, секр.

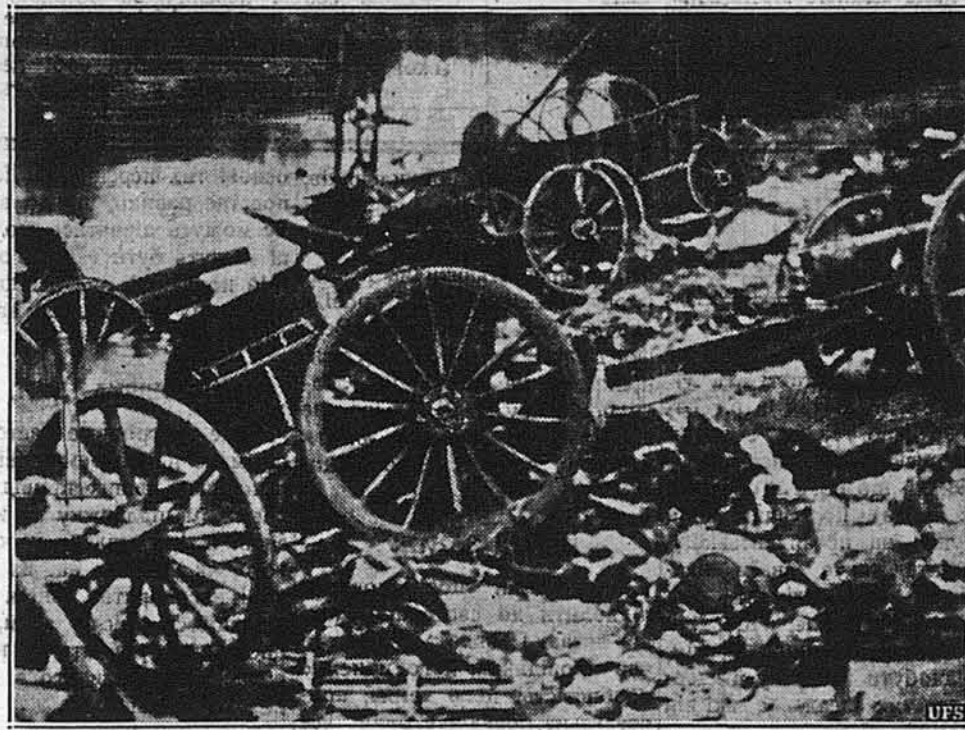

РАДІОВІ ПРОГРАМИ

ЗМІНА ЧАСУ Української Радіо Програми на околиці **Питсбург і Станції Greensburg.** Українська Радіо Програма на станції **W.H.J.B.** Penn Albert Hotel, Greensburg, Pa., тепер буде відбуватись **кожної неділі на 30 мінут скорше,** як звичайно. **Від год. 1:30 до год. 1:45** (E.S.T.) Слухайте і піддержуйте Українську Радіо Програму морально і матеріяльно. Жертви шліть на адресу Анонсера добр. Миколи Арсенія, 854 N. Lincoln Ave., Pittsburgh, Pa. В наступну неділю буде приграваги укр. орхестра добр. Дмитра Ориннча з Jeannette.

МОЖНА ПРИПИНИТИ КРОВ З РАНИ ДУМКОЮ

Деякі йоги в Індії так вишколені в думанні, що можуть навіть і кров з ран негайно припинити. Вже нераз на очах учених ставалося таке, що йог проколював собі ножем тіло, одначе з ран зовсім кров не текла!

НІМЦІ ОСТЕРІГАЮТЬ.

Німецька світлина, поширена по ріжних европейських краях, як осторога, що станеться, коли хто важиться опиратись німцям. Мовляв, так виглядала польська артилерія, як з нею розправилися німецькі летуни.

ПОШУКУЮТЬ ЛЮДЕЙ ДО ПРАЦІ

Потрібно ДОСВІДЧЕНИХ **ЖІНОК І МУЖЧИН** до чищення офісів. Голоситися до: 102-3

HANDIMAN, Inc.
145 W. 45th ST., NEW YORK CITY.

ФАРМИ НА ПРОДАЖ

ОКАЗІЯ НАБУТИ ФАРМУ. — 120 акрів в Ню Джерзі, гарне положення. 6 акрів ліса, 1 акер городу, новий дім на 8 кімнат, нова барна на 20 коров, цементована й модерно уладжена; курники й інші будинки, трактор і вся машинерія в найліпшім стані; фарма засіяна, 14 коров, 2 коні. Продається з причини слабости. Готівки треба $1,500, решта на морґедж. Маю великий вибір фарм, газолінових стацій і інших бизнесів за містом до набуття на корисних умовинах.

S. WICHLINSKI,
235 Driggs Ave., Brooklyn, N. Y.

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО
УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР, ХІРУРГ І АКУШЕР
321 E. 18th STREET, between 1st and 2nd Avenues, NEW YORK, N. Y.
Tel. GRAMERCY 5-2410.
Урядові години: рано від 10 до 12. Ввечір від 6 до 8, а в неділі рано від 10 до 12.

Даром пробка зілля
МІЛЕРТОН LAXATIVE

Тепер є небувала нагода для всіх, що терплять на недомагання шлунка й випробували коштовні ліки й зела, а не найшли полекші. Тим усім поручуємо спробувати даром Зела Милертон, котрих не запарюється ні вариться, а споживається в натуральній формі. По вжитті пробки переконаєтеся, як скуточно ділають в недомаганнях таких, як кваси шлунка, ґази, нестравність, запір, брак апетиту, біль голови й інші недомагання, котрі походять зо злого травлення. Щоби переконатися, пишіть по пробку.

Спеціяльна Оферта

Ціни до 1. липня 1940:

[ ]	1 Package Millerton	.75
[ ]	2 " "	1.25
[ ]	3 " "	1.75
[ ]	6 " "	3.00

Питайте за зіллям Мілертон у вашій сусідній аптиці, а як там його не мають, то пишіть до:
J. S. MILLER, Inc., Dept. U.,
P. O. Box 628, Newark, N. J.
Single package not sent C.O.D. Small postage stamps acceptable. Ці ціни важні лише при замовленні просто з головного офісу.

ТИБЕТАНЦІ ТАЄМНО НАГРІВАЮТЬ СЕБЕ

Вже багато світових мандрівників на власні очі бачили, як і серед зими, в часі великого холоду, може себе нагріти напів одягнений тибетанець. Особливо деякі вишколені тибетанські монахи знають тайну, як можна так вплинути думкою на тіло, що воно або збільшує, або зменшує виріб тепла.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК НА ФІЛЯДЕЛЬФІЮ й околицю

МИХАЙЛО НАСЕВИЧ
cor. FRANKLIN & BROWN STS., PHILADELPHIA, PA.
Tel. Market 1320.
ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ

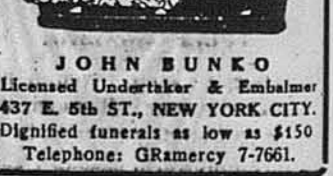
SAMUEL P. KANAI
Український ПОГРЕБНИК
Цілий похорон навіть за $150
433 State St., PERTH AMBOY, N.J.
Phone: P. A. 4-4646

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ І ОКОЛИЦЯ
ІВАН ГАСИН
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
3948 N. SMEDLEY STREET,
SAGamore 3563 PHILA., PA.

МИРОН ЛИТВИН
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Без ріжниці як далеко поза Нюарком. Вразі потреби телефонуйте до нас. Обслуга щира і чесна. — Office:
383 MORRIS AVENUE,
cor. Springfield Ave.
NEWARK, N. J.
Phone: Essex 3-5347

ІВАН БУНЬКО
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
заряджує погребами по ціні так низькій як $150.
Обслуга найкраща.

JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 5th ST., NEW YORK CITY.
Dignified funerals as low as $150
Telephone: GRamercy 7-7661.

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

ЗАНИМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ
129 E. 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel.: Orchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL: 707 PROSPECT AVENUE, (cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y.
Tel. Melrose 5-6577

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН І ВОГНІ ТОРУ (154)

Тарзан відразу догадався, що означають мольби торських жерців у підземеллі. Він уже чув раз ті мольби, коли першого дня їх побуту в столиці Тору Аґті показувала їм ґалю Панту. Тому він відразу закликав своїх товаришів бігти в підземелля, де, за його розрахунком, мали небавом принести божкові в жертву Дженету.

В ґалі Панту Дженета очікувала своєї смерти. Тут надія опустила її зовсім. Вона не хотіла більше дурити себе якимсь чудом. За кілька хвилин вогні Тору мали її пожерти. „Скоро буде кінець", сказала вона до китайця. „Смерть це тільки початок усього", відповів китаєць. „Боги закривають щастя смерти, щоб ми навмисно не вмирали".

А королева тимчасом була занята підготовою кінцевого ритуалу. Ділово вона веліла жерцям робити то одне, то друге. Дженету тепер відведено до найближчого каменя, коло ідола Панту. Аґті застерегла собі ту „приємність", щоб струтити Дженету в отвір, крізь який вона полетілаб просто в горіючу ляву вулькану.

Тарзан і його товариші вже знали хідники до ґалі Панту. Тарзан запамятав собі добре той шлях, немов відчуваючи, що це колись придасться. По кількох хвилинах вони були біля дверей до ґалі Панту. Але двері були стережені узброєними торцями. „Боюся, що ми не переможемо тих торських великанів", завважив Дарно.